

NRK1, høsten 2008: Den store reisen:

Har forandret synet på livet

Sommeren 2007 tilbragte Svolværfamilien Alsos; mor, far og tre sønner, tre uker i et lite øysamfunn i Indonesia. Høsten 2008 var de TV-underholdning i beste lørdagssendetid i 12 uker.

– **D**et var en kjempeopplevelse å bo sammen med Mentawaiene. Vi har lært masse av det, og vi angrer ikke på noen som helst måte på at vi ble med. Men det ble ikke sånn som NRK og produksjonsselskapet Strix presenterte det for oss i utgangspunktet, forteller Svolværtannlegen og far i familien, Stein Alsos, om reisen og TV-opplevelsen.

– Det vi kanskje har reagert mest på er at det ble sagt at vi skulle være med på en dokumentarserie, mens det vi opplevde var en nøye planlagt opptaksperiode med det jeg vil kalle en rekke konstruerte situasjoner. Det var for eksempel planlagt aktiviteter, som skulle gi spektakulære bilder, i et nøye oppsatt program, dag for dag.

– Det var ikke sånn at livet gikk sin vante gang for Mentawaiene, og at vi bare kom og levde hverdagslivet sammen med dem, slik man ellers skulle trodd at man skulle gjøre det, hvis det hadde vært snakk om en dokumentar. Som vi ble fortalt at vi skulle være med på. I et slikt konsept ville det vært mer naturlig at livet fikk gå sin gang, og at det fikk skje det som skjedde. Sånn var det absolutt ikke. Her var alt planlagt.

ØNSKET KONFLIKT • – Da vi fikk se serien på TV etter redigering, ble inntrykket av en nøye planlagt underholdningsserie med vekt på å understreke forskjellighet mellom folk vel-

dig tydelig. Jeg tror også, når jeg ser på både det vi ble utsatt for hos Mentawaiene, og det som skjedde med de andre norske familiene og stammefolkene de bodde hos, at programskapene prøvde å skape konflikt mellom nordmennene og stammefolkene som var med i serien, i den hensikt å underholde TV-seerne med det.

– I programomtalen til NRK heter det: Hva skjer når du tar en helt vanlig norsk familie ut av stua, og plasserer dem midt i et primitivt stammesamfunn? De lever i samfunn hvor man sover i en regnskog full av slanger, hvor kvinner ikke får vaske seg, og hvor det jaktes på apekatter og skilpadder med pil og bue. Klarer familiene å integrere seg?

– Hva sier du til den programomtalen?

– Den understreker vel det jeg allerede har sagt. De prøvde å utsette oss for det mest ekstreme, og håpet kanskje å vekke negative reaksjoner, som for vårt vedkommende ikke kom. Vi tilpasset oss ganske bra, synes jeg. Det oppsto i hvert fall ingen konflikter. Og vi fikk en kjempegod tone med Mentawaiene. Uten å kunne hverandres språk utviklet vi en egen måte å kommunisere på. Ved hjelp av kroppsspråk og noen få ord som vi lærte etter hvert fikk vi uttrykt mye, og forsto hverandre godt. Tror vi i hvert fall. Vi fikk en egen humor sammen også. Men det er ikke sånn at alle fungerte like godt sammen med alle. Det var som det alltid er med sånne ting. Slik er det nordmenn imellom også, at det slett ikke er alle som fungerer like godt sammen, og at ikke alle har felles humor eller kommuniserer like bra. Poenget mitt er

at folk er folk. Uansett. Man finner frem til dem man har det gøy sammen med og kommuniserer lett med, uansett kultur og sånne ting.

BLE SYKE • – Jeg skal ikke legge skjul på at det var en sjokkartet opplevelse å komme dit og se hvordan vi skulle leve. Vi visste ingenting på forhånd. Det var en del av opplegget. At vi bare skulle møte opp på flyplassen og dra av gårde. Den delen av det var helt grei. Det var vi forberedt på. Fami-

*Mentawaiene viser Stein og Gry Alsos hvordan de sanker inn sago. Innfelt: Stein Alsos med tradisjonell rituell ansiktsmaling.
Foto: Malin Østli/Strix/NRK.*

lien hadde også vært inne til lange intervjuer og tester før vi ble tatt med i serien. Men vi var blitt forespeilet at vi skulle få mat som var tilpasset norske ganer og maver og greie hygieniske forhold. Det kan vi trygt si at vi ikke fikk. Vi gikk ned mellom fem og syv kilo alle sammen. Og vi ble syke. Alle fikk innvollsorm, for eksempel. Det var ikke til unngå. Det var utrolig skittent der etter vår målestokk, med både avføring og matavfall på gulvet, som

bare ble sopt ned til grisene som oppholdt seg rett under.

– Det som også ble ganske påfallende etter hvert er at vi levde i to leire. Det var Mentawaiene og oss i én leir, TV-folkene i en annen – der de hadde en helt annen type mat, egen bar og gode hygieniske forhold.

– Vi reagerte også på at NRK har fremstilt Mentawaiene som mer primitive enn de er. De går faktisk på skole, og de har tannbørste. Og ikke langt

unna der innspillingen ble gjort er forholdene ganske annerledes enn det man ser i TV-serien på NRK. Her lever Mentawaiene nokså sivilisert i sammenligning med det som blir fremstilt i Den store reisen. Ikke noe av det ble vist. I stedet ble det fremhevet at de filer tennene sine, blant mange andre ting som skiller seg veldig fra norsk eller vestlig leveste. Det ble også gjort mye ut av at jeg trekker tenner med en Leatherman, på en som har tannverk.

SER ANNERLEDES PÅ TING • – Men det er greit nok alt sammen. Vi har deltatt i litt debatt i ettertid, og påpekt det vi mener om hvordan ting ble fremstilt. Ut over det vil jeg bare si at vi hadde det veldig fint på turen, og at det hele var en skjellsettende opplevelse for vår familie. Det vi sitter igjen med er at deltakelsen i Den store reisen helt klart har beriket livene våre. Og vi har alle sammen brukt det til noe i ettertid. Enten det er å holde foredrag på skolen eller andre ting.

– Vi har sett og virkelig opplevd at det går an å leve veldig enkelt og likevel være tilfreds. Å komme fra Indonesia og Mentawaienes enkle levesett til den norske valgkampen i 2007, slik vi gjorde, opplevdes som helt absurd. Jeg har fått et nytt perspektiv på at økonomisk vekst ikke er det eneste saliggjørende her i verden. Snarere tvert i mot. Verden kan ikke fortsette i den retning, det er helt på det rene. Jeg har merket at jeg reagerer mer enn før på enkelte ganske vanvittige ting i vår verden. En enkelt ting som emballasje for eksempel. Det er altfor mye av det over alt. Og ikke minst i en tannlegepraksis. Det er ikke måte på hvordan

Øystein og Isak Alsos sammen med to av sine venner i Indonesia. Foto: Malin Østli/Strix/NRK.

ting er pakket inn. Tenk hva det koster av ressurser!

– Dessuten ble jeg veldig fascinert av barneoppdragelsen til Mentawaiene. Det er ikke så ofte man ser norske barn på halvannet år med egen machete. Et fantastisk syn, synes jeg. Den var riktignok sløv. Men sånn skal det være. Slik lærer barna å håndtere ting man skal være forsiktig med. Det er

noe annet enn den overbeskyttede tilværelsen hos oss, med bruk av hjelm for alt mulig og korrekt EU-sand under huskestativet.

– Også har jeg begynt å dyrke poteter, og jeg har investert i høner. Så nå skal vi tilbake til sjølberging og ro i tilværelsen, avslutter Stein Alsos med et smil.

Men han er da ganske aktiv fortsatt, synes vi. Det skal noe mer enn å dyrke poteter til for å arrangere 75-årsjubileum for Nordland Tannlegeforening med kurs og stor feiring over en hel langhelg i Svolvær, slik han gjorde i slutten av mai i år. Dessuten er han revysjef både her og der. Og sikkert mye mer.

Ellen Beate Dyvi

Gry Alsos holder en av de yngste mentawaiene. Foto: Malin Østli/Strix/NRK.

